Jäätmeseaduse jt seaduste muutmise seaduse väljatöötamiskavatsus

KLIIMAMINISTEERIUM

Sigrid Soomlais
ringmajanduse osakonna juhataja
12.01.2024

Koalitsioonilepe 2023-27

- Digitaliseerime jäätmemajanduse, et tagada kontroll jäätmevoogude üle
- Jõustame „saastaja maksab“ printsiibi
- Loome inimestest lähtuvad jäätmete sorteerimislahendused
- Tõhustame pakendijäätmete tootjavastutuse süsteemi toimimist ning seame müügipakendi ringlussevõtule eraldi sihtmäära
- Ringmajanduse teekaardis seame suunad Eesti ringmajanduse arenguks (sh ringlussevõtu võimalused) üheskoos riigi, omavalitsuste, vabakonna ja ettevõtjatega
- Maksustame pakendite ja plasti kasutamist eesmärgiga vähendada pakendijäätmete teket

Probleemid, mida lahendame

+ Väärtusliku ressursi raiskamine
+ Ei teki töökohti ringlussevõtu tööstusesse
+ Umbes 20M€/a riigieelarve kulu (ringlusse võtmata plasti omavahendi tasu EL-le)
+ Võimalik trahv rahvusvahelise kokkuleppe rikkumisest
+ Me ei kasuta ajutise välisrahastuse võimendust ära valdkonna terviklikuks kaasajastamiseks
+ Olmejäätmete käitlus ei saa eeskujuks teistele jäätmeliikidele
+ Kannatab Eesti majandus ja puhas elukeskkond

© Gera Kulik on Unsplash

Segaolme-jäätmete koostis

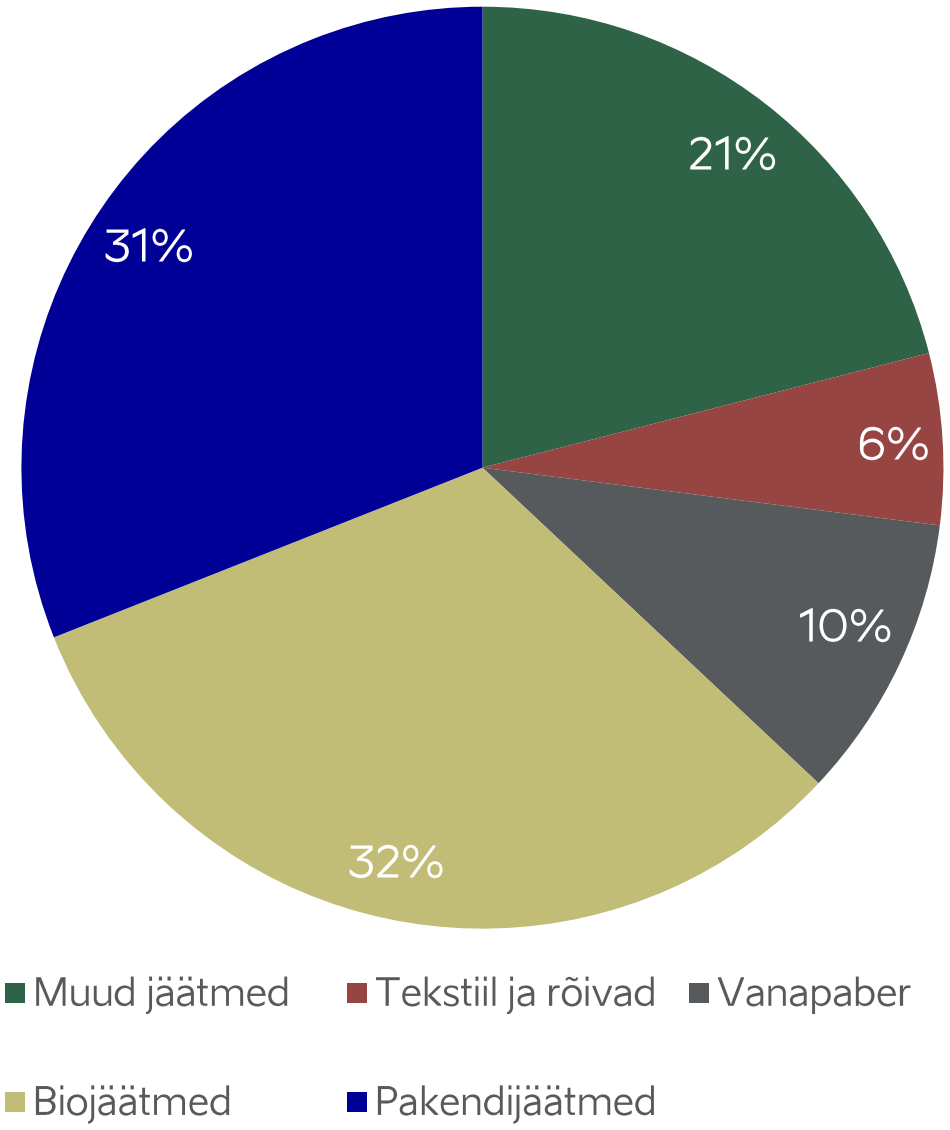

2020.a valminud üleriigilise sortimisuuringu alusel (kaalu järgi)

+ 49% olmejäätmetest põletati energia saamiseks

+ 20,5% olmejäätmetest ladestati prügilates

+ 30,5% olmejäätmetest võeti materjalina ringlusse

*2021. a mõõtmistulemused

Jäätmereform – mida see meile annab?

1

Üleminek ringmajandusele

Jäätmereformi tulemusena suureneb jäätmetes sisalduva materjali ringlussevõtt ja väheneb olmejäätmete jõudmine Iru põletustehasesse või prügilasse ladestamisele.

2

Ettevõtete konkurentsivõime

Jäätmetes sisalduva ressursi parem kättesaadavus, kasutusvõimaluste laienemine ja teisese toorme kasutamisega kohanemine aitavad kaasa Eesti ettevõtete konkurentsis püsimisele.

3

Puhas elukeskkond

Jäätmereformi tulemusena tagatakse elanikele mugavamad võimalused jäätme üleandmiseks. Tänu sellele väheneb jäätmeteke ning nende tahtlik või tahtmatu keskkonda sattumine.

Kohaliku omavalitsuse võimestamine

Probleem

Hajutatud vastutus ringlussevõtu sihtarvu täitmise eest.

Rahaliste vahendite nappus jäätmehoolduse paremaks korraldamiseks

KOVidel vähene motivatsioon korraldada jäätmete vedu ja käitlust ringselt.

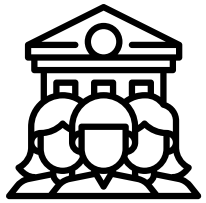

Eesmärk

Olmejäätmete liigiti kogumise ja ringlussevõtu suurendamine elanikele mugavama ja kvaliteetsema teenuse pakkumise abil.

Muudatused

1. Ringlussevõtu sihtarvu kehtestamine KOVidele (sh käitlushanked)
2. Jäätmetasu küsimise õigus/kohustus
3. KOV jäätmehooldusteenuse tingimused

Pakendite vähendamine ja ringlus

Probleem

Pakendite kogumine avalike konteineritega ei ole efektiivne ja suur osa pakenditest ei jõua ringlusse.

Suur osa turule lastavates pakenditest ei ole ringlusse võetavad.

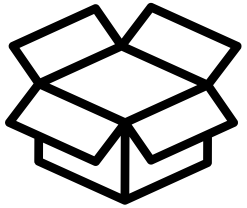

Eesmärk

Muudatuste eesmärk on vähendada pakendijäätmete teket, sealjuures vähendada selliste pakendite turule laskmist, mille ringlussevõtt on võimatu või väga kulukas, ning suurendada pakendijäätmete liigiti kogumist, sh eelkõige müügipakendite osas.

Muudatused

1. Pakendijäätmete tekkekohalt kogumine
2. Müügipakenditele sihtarvu kehtestamine
3. Pakendite turule laskmise tasu kehtestamine

Õiglased käitlustasud

Probleem

Jäätmete ladestamine ja põletamine energia saamise eesmärgil on hetkel soodsam kui jäätmete ringlussevõtt.

Eesmärk

Muudatuste eesmärk on luua olukord, kus jäätmete ringlussevõtt on majanduslikult soodsam kui jäätmete prügilasse ladestamine või energiakasutuse eesmärgil põletamine.

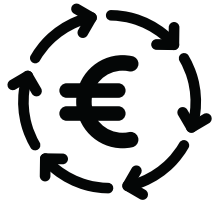

Muudatused

1. Ladestustasu tõstmine
2. Olmejäätmete põletustasu või Iru jäätmepõletustehase liitmine ELi heitmekaubandussüsteemiga

Andmed, läbipaistvus

Probleem

Jäätmevaldkonna andmed ei ole igal ajahetkel kättesaadavad, inimestel, KOVil ja riigil puudub ajakohane info.

Jäätmearuanded esitatakse riigile kuni 1,5-aastase viibega ning andmete õigsuse kontroll on väga töömahukas.

Eesmärk

Muudatuste eesmärk on tagada ajakohaste jäätmeandmete olemasolu ja parem kontroll jäätmevoogude üle ning suurendada sektori läbipaistvust ja usaldusväärsust.

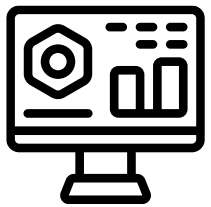

Muudatused

1. Jäätmeandmete digitaliseerimine
2. Jäätmearuandluses toodud andmete suurem avalikustamine

KOV jäätmetasuga saab katta:

(pakenditega seotud kulud kannavad pakendiettevõtted)

+ **Kogumisvahendid.** Konteinerite ost/rent, biolagunevad kotid, vooderduskotid, süvamahutid, kompostrid.
+ **Kogumine ja vedu.** Jäätmevedu kliendi juurest, jäätmejaamadest, avalikest konteineritest, kogumisringid, jäätmejaamade opereerimine.
+ **Käitlus.** Järelsorteerimine, segaolmejäätmete ladestus või põletus, liigiti kogutud jäätmete ringlussevõtt, prügila järelhoolduskulu.
+ **Investeeringud.** Olemasolevate rajatiste hooldus ja täiustamine, uute rajamine, sh jäätmejaamad, kompostimisväljakud, ringlusmajad.
+ **Teavitus ja järelevalve.** Juhised, kleebised, infotahvlid, üritused, valvekaamerad, PrügiBinGo vms.
+ **Muud seotud kulud.** Register, arveldamine, liikmemaks, uuringud, prügikoristus, toetused.

Jäätmetasu suurus on KOVi kätes

+ **SF 21+ taristu toetus.** Kogumisvahendite ja rajatiste kulud.
+ **KOVide ühised rajatised.** Nt kompostimisväljak, jäätmejaamade võrgustik.
+ **Ühised hanked.** Optimeeritud vedu ja käitlus, kogumisvahendite hanked
+ **Ühine teavitus.** Ühesugused juhendid, ühised kampaaniad.

Lähiaja toetused / investeeringud

+ **EL vahendid — kokku üle 135 mln €**

2021-2027 ringmajandus, ressursitõhusus ja jäätmekäitlus (SF) — 111 mln €

2021-2026 taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF) — 24 mln €

EL ülesed - LIFE, Horisont, Innovatsioonifond

+ **KIK keskkonnaprogramm (ringmajandus) — ca 0,5 mln €/aastas**

Jäätmed (nt jäätmeteke, kogumisringid)

Maapõu

Inimesele mugav jäätmehooldus

Kõik hinnas lähenemine

Inimene maksab ühe arve - oma KOVile. Hinna sees on pakendi- ja olmejäätmete vedu, käitlus, kogumisvahendid, juhendid jmt.

Üks kontakt

Jäätmete liigiti kogumist, arveid, veo korraldust, vabastusi jms puudutavatele küsimustele vastab inimene samast KOVist, KOVide ühendasutusest või hangitud partnerilt

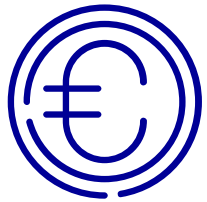

Arvet saab ise mõjutada

Jäätmete liigiti kogumine on odavam kui liigiti kogumata jätmine.

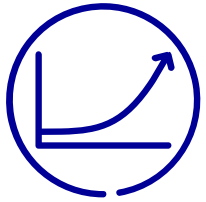

KOVi huvi

KOVidele kehtestatakse sihtarv, mille saavutamiseks tuleb inimeste jaoks teha liigiti kogumine võimalikult lihtsaks.

Läbipaistvad hanked ja lepingud

KOV sõlmib kogutud jäätmete käitlemiseks lepingu, kus on määratud jäätmete sihtkoht ja käitluse tingimused (ei pea asuma samas KOVs).

Jäätmehoolduse kulud on inimese kätes

Vähenda jäätmeteket

Tekitades rohkem jäätmeid tuleb ka nende käitluse eest rohkem maksta. Osta vaid vajalikku, vali kvaliteetne kaup, anna teisele ringile, komposti.

Kogu pakendid eraldi

Liigiti kogutud pakendijäätmete eest ei pea maksma. Pakendite käitluskulu on juba kauba hinna sees. Visates pakendid segaolmejäätmete hulka, maksad käitluse eest topelt.

Sorteeritavaid jäätmeid ära pane segaolmesse

Liigiti kogutud jäätmete äraandmine on mitu korda odavam kui segaolmejäätmete äraandmine. Jäätmeid liigiti kogudes tekib segaolmejäätmeid väga vähe.

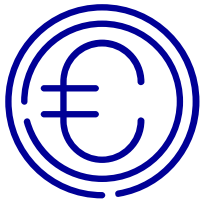

Rohkem maksavad need, kes ei sorteeri

Jäätmeid hoolsalt liigiti kogudes maksad vähem jäätmetasu. Need kes liigiti ei kogu, maksavad kõrgemat jäätmetasu.